

URT

4 • November 2013
Dansk Botanisk Forening

Synger Brændeskærm (*Selinum dubium* (Schkuhr) Leute) på sidste vers?

Niels Faurholdt, Hans Hinke & Poul Evald Hansen

Brændeskærm har altid været sjælden i Danmark, hvor den nu udelukkende har få voksesteder på Amager. Hvis disse voksesteder ikke bliver gjort til genstand for målrettet pleje, ser fremtiden meget sort ud for denne art.

Hvis man har en særlig interesse for skærmpflanter, er der selvfølgelig arter, der falder inden for kategorien "must-see", som det hedder på nydansk. Med sin yderst lokale udbredelse og store sjældenhed her på artens udbredelsesmæssige nordvestgrænse, er Brændeskærm et naturligt eksempel på en sådan art, men desværre bliver chancerne for at stifte bekendtskab med den stadig færre. Allerede i 1977, for mere end et kvart århundrede siden, udgav postvæsenet et frimærke med en tegning af Brændeskærm og påskriften "truet flora" (Fig. 1.).

Udover Amager og nært beliggende områder på Sjælland

havde Brændeskærm før i tiden også forekomster på Sydfyn, Bornholm og ved Lille Værløse (se Tabel 1.). De største bestande fandtes måske langs den nordligste del af Køge Bugt. På den svenske side af Øresund voksede Brændeskærm tidligere på en strandeng ved Barsebäck, hvor den sidst er set i 1950 (Fröberg 2010). I dag huser det sydlige og vestlige Amager de sidste 7 kendte forekomster i Danmark, men som det vil fremgå af følgende, er fremtiden noget usikker for flere af disse.

Undersøgelsen

Igen gennem flere år besøgte to af os (NF og HH) Amager Fælled for at blive dus med Brændeskærms fænologi og økologiske præferencer. Vi eftersøgte samtidig arten på andre lokaliteter uden den helt store succes, da vi manglede eksakte voksestedangivelser. Poul Evald Hansen, der havde et godt og mangeårigt kendskab til flere ældre lokaliteter, blev herefter en del af undersøgelsesteamet.

Da vi ved lokalitetsbesøg i 2012 konstaterede, at Brændeskærms tilbagegang var langt mere alvorlig end forventet, kon-

taktede vi samtlige myndigheder, der administrerer artens sidste kendte voksesteder i landet. Formålet var dels at orientere om artens sørgelige status og dels at give gode råd om pleje af bestandene. På trods af at vi ikke repræsenterede officielle instanser, men kun vor egen personlige interesse, blev vi mødt med en meget stor forståelse og hjælp-somhed, hvilket vil fremgå af følgende omtale af Brændeskærms sidste kendte voksesteder i landet.

Brændeskærms aktuelle voksesteder – historie, bevaring og status Amager Fælled

De første indsamlinger er fra 1920, og den sydøstligste del af Amager Fælled rummer i dag landets største bestand. Dette område ejes og administreres af Udviklingsselskabet By & Havn I/S, men tiltag for Brændeskærm vil ske i samarbejde med Københavns Kommune. Den del af området, der udgør Brændeskærms voksesteder, er benævnt Amager Fælled Kvarteret og er nu sat til salg med henblik på fremtidig byfornyelse (Fig. 2.).

Københavns Kommune har stærk fokus på Brændeskærm her, hvilket fremgår af diverse plejeplaner (Københavns Kommune 2004; 2010 samt vores meget gavnlige dialog med biolog Ayla Nurkan Gretoft, Kbh.'s Kommune).

På grund af Brændeskærms sørgelige fremtidsudsigter på

Fig. 1.

Fig. 2. Brændeskærm på det kommende byområde "Amager Fælled Kvarteret". I baggrunden Bella Sky Hotel ved Bellacentret, hvor der tidligere voksede hundreder af Brændeskærm. 24. august 2012. Foto NF.

lokaliteten, blev der i 2004 gjort forsøg med omplantning af Brændeskærm til arealer vest for det kommende byområde, ligesom kunstig udsåning blev forsøgt. Resultatet af disse tiltag blev målt i 2005 og 2006 og omtalt som en delvis succes i ét område, mens ingen planter blev fundet i det andet område, der i en del af vækstsæsonen var helt oversvømmet. I 2012 besøgte vi området med kunstig udsåning uden resultat.

Ved en grundig optælling i 2011 registreredes 717 blomstrende planter (Gretoft i brev 2012). Under vore tre besøg i 2012 talte vi (ikke grundigt) ca. 130 blomstrende planter, hvoraf græssende kreaturer nedbed eller -trampede alle planter (ca. 20) i én fold. Andre steder så vi planter, hvor kun skærmene var afbidt med et flosset bid, hvilket ganske givet er foretaget af rådyr. På hjørnet af Vejlands Allé og Ørestads Boulevard, hvor der

før fandtes en talstærk bestand, ses nu kun få planter efter opførelsen af Bjørn Nørgaards kunstværk Kærlighedsøen (se også Lassen 2009).

I efteråret 2012 sendte vi vore plejeforslag og kommentarer til Københavns Kommune. Vi foreslog bl.a., at man ca. hvert tredje år friholder de mest indvidrige områder for græsning i blomstrings- og frugtmødningssperioden, og at evt. høslæt foretages tidligt og ikke i august. De værste trusler mod Brændeskærm er tilgroning med Sildig Gyldenris (*Solidago gigantea*), Kanadisk Gyldenris (*Solidago canadensis*), Bjerg-Rørhvene (*Calamagrostis epigjos*) og i nogen grad Pile-Alant (*Inula salicina*).

På et møde om location i maj 2013, indkaldt af Kbh's Kommune, hvor By & Havn, konsulentfirmaet Biomedia og vi selv deltog, blev det vedtaget at vurdere effekten af ændringer i græsningstryk og -perioder, herunder foldinddeling, samt effekten af høslæt i forskellige perioder og ved en eller gentagne slåninger. Endelig vil man overveje at foretage nye forsøg med flytning af planter fra det kommende byudviklingsområde til egnede områder nord og vest herfor. Også Dansk Botanisk Forenings Naturbeskyttelsesudvalg har vist sin interesse og deltog i et andet møde med Kbh.'s Kommune i foråret 2013.

Ved tre besøg i august-september 2013 registrerede vi Brændeskærm i 10 delområder og vurderede forsigtigt det samlede antal blomstrende planter til flere end 600. En registrering af voksesteder foretaget af entomologen Lars Hansen var helt synkron med vore fund. Status for 2013 er sendt til Kbh. Kom-

mune, men man kan desværre frygte, at al den energi og initiativ, der er Brændeskærm til del på Amager Fælled, er skønne spildte kræfter.

Som kuriosum kan nævnes, at Ørestadsselskabet i september 2002 havde allieret sig med nogle 3. klasser på Peder Lykke Skole på Amager. Eleverne lugede omkring planterne, da "kørerne ellers bare vil æde dem". Børnene var ikke imponerede over Brændeskærms udseende; en umiddelbar kommentar var: "Er den ikke lidt kedelig?" (Berlingske Tidende 2002). Nok så kuriøst er, at der i "Information om Ørestad" (november 2002) står følgende: "Planten er meget speciel, idet den tidligst blomstrer, når den er 12 år gammel". Hvordan en sådan teori er opstået står hen i det uvisse. I en analyse af naturen på Amager Fælled er Brændeskærm tildelt

Fig. 3. Enlig Brændeskærm i kreaturbidt Hvidtjørn på Koklapperne. 24. august 2012. Foto NF.

Tabel 1. Tidligere voksesteder for Brændeskærm (*Selinum dubium*).

TBU	Lokalitet	Registreret	Bemærkninger
32	Bjørnemose v. Svendborg	1821	
40	Hundige Strand	Uden år	
45a	Hvidovre Strand	1950	Måske Avedøre Holme ?
	Ishøj Strand	1918	Syd for "Jægerkroen"
	Lille Værlose Overdrev	1862-69	
	Vesterfælled og Flaskekroen*	1801-1924	
46	Magleby Krudttårn	1925	
	Sundbyvester**	1854-1990'erne	
	Valby	1896	
	Ørestad City***	Senest i 1998	
47	Krogsgårdsløkken i Knudsker	ca. 1885-1954	

*Vester Fælled dækker over et stort område mellem Stamholm ved Brøndby Strand og udløbet af Harrestrup Å ved Avedøre Holme. Hvor Gammel Køge Landevej skærer Harrestrup Å lå tidligere Flaskekroen, der inden verden gik af lave, var en berømt botanisk lokalitet med strandenge, diger og små klitter. I 1800-tallet og til omkring 2. verdenskrig blev der indsamlet og herbariseret en række sjældne arter fra lokaliteten "Flaskekroen", og i Dansk Herbarium ligger 10 indsamlinger af Brændeskærm, hvor dette navn figurerer på etiketten. Seneste iagttagelse af Brændeskærm fra Flaskekroen-rænet er fra 1924.

**Mellem Ørestads Boulevard og Digevej, hvor det nuværende Psykiatrisk Center Amager er beliggende, voksede der Brændeskærm indtil begyndelsen af 1990'erne.

***I det nuværende Ørestad City voksede en stor bestand omkring den daværende Kanalvej, vest for den nuværende Landehjælpevej, sydøst for Bella Center. Den 12/8 1998 så Finn Skovgaard her 150-200 blomstrende planter mellem de røde opmålingspæle i det kommende byområde (nu en del af Ørestad City).

(Kilder til tabellen: Dansk Herbarium og TBU-arkivet på Statens Naturhistoriske Museum (Herbariet), Mortensen 1872 og Hansen 1966a samt oplysninger fra Finn Skovgaard).

højeste score, nemlig 7, blandt arter med højeste naturkvalitets-værdi (Hald 2011).

Kalvebod Fælled

I perioden 1939-1945 blev Kalvebod Strand inddæmnet og tørlagt. Området var afspærret og indgik i et militært øvelsesområde, og først i midten af 1960'erne blev det konstateret, at Brændeskærm var indvandret til området. Der blev fundet tre adskilte bestande (Hansen 1966a/b), bl.a. helt nordpå ved skydebanerne og ved dæmningen ved slusen syd for Sjællandsbroen. En særlig stor bestand havde etableret sig i området benævnt Koklapperne.

I perioden 1981-2002 fulgte botanikere fra Københavns Uni-

versitet bestanden ved Koklapperne, hvor der under ledelse af lektor Hans Tybjerg (nu emeritus) blev foretaget demografiske undersøgelser i 4 permanente prøveflader markeret med jernpæle (Hans Tybjerg i brev 2012; Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 2010). Resultatet af undersøgelserne er desværre aldrig blevet publiceret.

På grund af de nævnte prøveflader var denne del af Koklapperne friholdt for kreaturgræsning indtil 2000, og da græsningen blev iværksat det år, blev området med Brændeskærm på 80 x 80 m frahegnet. Skov- og Naturstyrelsen bemærker "at det på Brændeskærms voksested næppe er tilrådeligt at indføre et højt græsningstryk". I

en optællingsrapport (uden kilde) fra 1998 omtales bestanden som "vel Danmarks største", og antallet af blomstrende planter skønnes forsigtigt til 2-3000; vegetative planters antal angives som "meget stort og umuligt at opgøre". Det konkluderes, at den samlede bestand er i fremgang og under spredning.

I en optælling fra 1991 anføres det, at 89% af de blomstrende planter blev bidt af hjortevildt (formentlig overvejende dådyr), men at nedbidning synes kraftigt aftaget senere i undersøgelsesperioden.

I 2008 stod hegnet stadig og PEH kunne se talrige vegetative planter i juni, mens Anne Messmann (pers. medd. 2012) i september samme år så arten fåtaligt blomstrende.

Da vi besøgte området i slutningen af august 2012 kunne vi konstatere at hegningen var sporløst forsvundet, og at området var ekstremt hårdt græsset. Vi havde faktisk svært ved at genfinde det tidligere så interessante område. Det lykkedes os dog at finde én blomstrende Brændeskærm i en lille nedbidt hvidtjørn (Fig. 3), men vi så slet ingen vegetative.

I efteråret 2012 sendte vi vore kommentarer og plejeforslag til Naturstyrelsen. Vi foreslog den tidligere hegning genetableret inden græsningssæsonen i 2013, så det kan konstateres, om arten stadig har en fremtid på Koklapperne. Hvis udfaldet er positivt, foreslår vi hegningen åbnet for græsning ca. hvert 3-4 år således, at området nedgræsses med mellemrum.

Naturstyrelsen v. skovfoged Torben Christiansen og skovløber Rune Kjærgaard Lange re-flekterede positivt, og i sensom-

meren 2013 genopstod "Hans Tybjerg-hegningen" (Fig. 4), der dog først vil få betydning fra 2014. Under arbejdet med at udstikke hegnslinierne i forsommeren 2013 så vi mange vegetative Brændeskærm, hvilket lover godt for de kommende år (Fig.5).

Hestefælden ved Kongelunden

På de hestegræssede strandenge ved Kongelunden blev Brændeskærm samlet første gang i 1884, og her vokser den stadig på den sydlige af engene vest for skoven. I 1997 og 1998 talte PEH mellem 100 og 120 blomstrende planter. I 2012 talte vi sidst i august 50 blomstrende planter og så en del nedbidte på et område dækkende ca. 1000 m², mens vi 10 dage senere kun fandt 13 blomstrende planter (Fig. 6) og en del med et højsiddende flosset bid (Fig. 7). Kun de sødt duftende skærme var spist, og vi fik helt naturligt den tanke, at det i højere grad er hjortevildt og ikke de græssende heste, der efterstræber planterne på denne lokalitet.

I vor henvendelse til Naturstyrelsen foreslog vi, at det begræn-

Fig. 4. Den genopførte hegning på Koklapperne. Kalvebod Fælled. 23. august 2013. Foto NF.

sede område, der er voksested for Brændeskærm, hegnes separat inden vækstsæsonen 2013 med henblik på at få overblik over forekomstens størrelse samt give planterne mulighed for at sætte frugt.

Efter et møde med Naturstyrelsen på Hestefælden i maj 2013, blev hegningen opført.

I september 2013 talte vi 59 blomstrende planter heraf 39 i den lille hegning, der ikke fungerede efter hensigten. De græssende heste forcerede let det

vakkelvorne hegn, men vi konstaterede ikke hestebidte Brændeskærm. De sol- og vindeksponerede planter var tydeligt mærkede af tørke med tidligt udtørrende skærme. Vores konklusion er, at prognosen er temmelig god for denne forekomst selv uden en effektiv hegning, som vi dog håber vil opfylde sin mission i 2014.

Aflandshage

Brændeskærm er samlet på lokaliteten i 1925 og her vokser den glædeligvis endnu. I slutningen af 2012 fik vi kendskab til en netop publiceret plejeplan for forsvarrets arealer ved Aflandshage (Aflandshage Drifts- og plejeplan 2012-2026). I denne kunne vi læse, at der under feltarbejdet var fundet en lille bestand af Brændeskærm. Ved nærmere granskning har vi konstateret, at der er tale om en lokal og tæt bestand på ca. 200 blomstrende planter dækkende ca. 10 m².

Lergravene vest for Dragør

Området er karakteriseret af to adskilte hestegræssede enge og

Fig. 5. Brændeskærm er nem at kende vegetativt. Amager Fælled. 13. august 2011. Foto NF.

Fig. 6. Tættest står planterne omkring et lille rosenkrat. Hestefælleden. 9. sept. 2012. Foto NF.

et mosehul omgivet af krat. I 1971 angives Brændeskærm som "talrig" i området, og endnu i 1997 talte PEH 261 blomstrende planter i begyndelsen af september, men kun ca. 100 senere på måneden, hvilket kunne tyde på nogen nedbidning (formentlig af hjorte). Forekomsten knyttede sig udelukkende til den nordligste af de to græsningsfolde.

I 2012 fandt vi ved tre besøg ingen planter, og vi kontaktede Poul Christensen, der er formand for bylauget, som administrerer Lergravene. PC fortalte os, at en "blomsterkyndig" havde fortalt ham, at Brændeskærm ikke var set efter 2007, som var en ekstremt våd sommer, hvor der i lang tid stod højt vand på lokaliteten. Den samme fatale virkning ved højtstående vand på Brændeskærms voksesteder

Fig. 7. Formodet hjortebidt Brændeskærm. Hestefælleden. 9. sept. 2012. Foto NF.

er ligeledes konstateret i en mindre bestand på Amager Fælled. PC kan i øvrigt ikke forestille sig, at det er hestene, der har gjort det af med Brændeskærm, da hestene jo "altid" har været der.

I 2010 samlede Camilla Brok (pers. medd. 2012) et belæg blandt ganske få planter i den sydlige fold. Hun bedømte planten til at være enten Brændeskærm eller Seline (*Selinum carvi-folia*). Desværre er belægget bortkommet, men der var sandsynligvis tale om Brændeskærm, for i juli 2013 fandt Jan Larsen (pers. medd.) to vegetative planter i samme fold.

Positivt møde med Tårnby og Dragør Kommuner

I slutningen af oktober 2012 tog vi kontakt til Tårnby og Dragør Kommuner, hvilket resulterede i et særdeles positivt møde med

afdelingschef Jørgen Jensen, miljøtekniker Hans Ole Andersen og driftsleder Kim Schwartz på Brændeskærms tidligere voksesteder syd for Dragør. Resultaterne af mødet omtales under de to næste lokaliteter.

Dragør Sydstrand

Sydvest for Dragør Søbad, mellem Søndre Strandvej og kysten, har Finn Skovgaard gennem flere år haft kendskab til en talstærk forekomst. Senest så Finn i 2004 minimum 500 blomstrende planter fordelt på tre let hævede og tuerige "øer" i et område domineret af Tagrør (*Phragmites australis*). Da vi med store forventninger besøgte stedet i september 2012, var der samme år udsat får på området, som fremstod ekstremt hårdt græsset (Fig. 8). Det lykkedes os ikke at genfinde Brændeskærm, end ikke vegetativt.

Inden græsnings sæsonen 2013 lovede kommunen at frahegne et af Brændeskærms tidligere voksesteder, der således blev friholdt for græsning. Denne hegning blev en realitet i midten af maj 2013.

I september 2013 kunne vi konstatere 1 blomstrende og 9 vegetative planter i den lille separate hegning. Brændeskærm er der altså stadig, men man kan håbe, at kommunen ved yderligere frahegning vil friholde flere "øer" fra færegæsning på dette tidligere så interessante område.

Hvidtjørnsstykket ("Dragør Fælle")

Området, der er beliggende sydvest for Dragør Søbad og nord for Søndre Strandvej, er et længe kendt voksested for Brændeskærm, der blev samlet her første gang i 1911. I anden halvdel

af 1990'erne vurderede PEH bestanden til mindst 1500 blomstrende planter. Ved vore besøg i 2012 kunne vi ikke genfinde arten, end ikke vegetativt. Området var ekstremt nedgræsset af får.

Kommunens folk fortalte, at området havde været helt tilgroet i Hvidtjørn. Disse var nu ryddet, og fårene skulle i fremtiden sørge for at holde engpartiet åbent.

Inden græsningssæsonen 2013 lovede kommunen at friholde den sydvestligste del af Hvidtjørnsstykket for græsning. Hvis dette medfører en positiv udvikling for Brændeskærm, er kommunen villig til at diskutere en varig plejeindsats. Frahegnningen blev en realitet i midten af maj 2013.

Ved gentagne besøg på lokaliteten i juni og juli så vi adskillige vegetative planter. Også Jan Larsen besøgte området og oplyste os om fundet af 135 vegetative planter. Desværre kunne vi konstatere, at fårene også græssede på det frahegnede område, der var tilegnet Brændeskærm. Dels var hegnet i en ret dårlig forfatning, og dels åbnede velmenende mennesker leddet mellem de to områder for at bringe "mor og lam" sammen (Fig. 9).

Ved et møde på lokaliteten i august blev det aftalt med driftsleder Kim Schwartz, at kommunen fra 2014 effektivt frahegner en mindre del af området og opsætter skilte, der orienterer publikum om årsagen.

Kort om trusler og pleje

Iagttagelser fra de 7 recente danske lokaliteter med Brændeskærm (Tabel 2.) viser følgende trusler: 1. Fåregræsning;

2. Tilgroning; 3. Højt græsningstryk.

Ved fåregræsning og højt græsningstryk bides planterne effektivt ned og blomstrer aldrig. I hvor mange vækstsæsoner Brændeskærm tåler denne behandling vides ikke. Tilgroning med konkurrencesterke arter som eksempelvis Kanadisk Gyldenris, Bjerg-Rørhvene og Strand-Svingel (*Festuca arundinacea*) udkonkurrerer med tiden Brændeskærm.

Ved græsningspleje med behersket græsningstryk synes heste umiddelbart at give det bedste resultat. Også græsningspleje med kvæg viser positive resultater på Amager Fæled; dog vil foldinddeling til styring af græsningstrykket i august-september være meget gavnligt. Hvor der er tale om fåregræsning (Dragør) eller meget højt græsningstryk (Koklapperne), er det vel kun frahegning af interessante områder (med styring af tidvis græsning), der kan redde bevaringsværdig flora.

Flytning af planter

I takt med den øgede urbanise-

ring herunder udvidelse og ny-anlæg af veje og industrianlæg står flere og flere bevaringsværdige planter efterhånden i vejen. I diskussionen mellem lokale planteinteresserede og myndigheder bliver spørgsmålet om at flytte de sjældne planter oftere og oftere bragt på banen. Skismact er fabelagtigt beskrevet i en efterhånden legendarisk leder i Urt (Moeslund 1986). Spørgsmålet diskuteres for tiden i Dansk Botanisk Forenings bestyrelse, men en officiel udmelding foreligger endnu ikke.

Vi er af princip modstandere af at flytte planter, når de står i vejen. Vi er dog ikke helt afvisende, når bestanden af Brændeskærm på Amager Fæled er truet af opførelsen af en ny bydel. Årsagen til dette brud med vore principper er følgende: 1. Der er tale om en ekstremt sjælden og rødlistet plante på et af sine sidste voksesteder i landet; 2: Planterne flyttes kun over ganske korte afstande inden for samme lokalitet; 3: Der tilføres ikke fremmed genetisk materiale til lokaliteten.

Om der så vil være egnede

Fig. 8. Tuerige "øer" blandt Tagrør husede inden iværksættelsen af fåregræsning hundreder af Brændeskærm. Dragør Sydstrand. 25. sept. 2012. Foto NF.

Tabel 2. Status for lokaliteter med Brændeskærm (*Selinim dubium*) 2013.

Nr.	Lokalitet	Bestandsstørrelse	Prognose
1.	Amager Fælled	>600	Dårlig
2.	Koklapperne	Mange vegetative	God *
3.	Hestefælleden	59	God
4.	Aflandshage	Ca. 200	Usikker
5.	Lergravene	2 vegetative	Dårlig
6.	Hvidtjørnsstykket	Mange vegetative	God *
7.	Dragør Sydstrand	1 og 9 vegetative	Usikker **

Tal angiver antallet af blomstrende planter.

*Prognosen er god, hvis de nye hegninger fungerer og periodevis holdes fri for græssende husdyr.

** Prognosen er god, hvis flere områder hegnes og holdes fri for færegæsning.

steder at flytte planterne til, når byfornyelsen sætter i gang, er vel også usikkert.

Rødlistestatus

Brændeskærm er i Sverige rødlistet i kategorien "nære hotad" (near threatened, NT) og i Tyskland som "stark gefährdet" (endangered, EN). I Danmark blev arten i 2007 rødlistevurderet og henført til kategorien "moderat truet" (endangered, EN). Inden denne undersøgelse var vi enige om, at Brændeskærm ved en fremtidig revision af Den danske Rødliste kunne opfylde kriterierne til kategorien "kritisk truet, CR", men med baggrund i de initiativer, der nu er arten til del, vil den, hvis tingene udvikler sig positivt, formodentlig fortsat være at finde i kategorien "moderat truet, EN".

At kritikere af rødlistesystemet (Madsen & Hilbert 2013) finder rødlistet "oppustede", fordi de eksempelvis indeholder "uddøde arter" samt arter, der befinder sig i udkanten af deres naturlige udbredelsesområde (f.eks. Brændeskærm), har vi ingen forståelse for.

Håbet er lysegrønt

I slutningen af august 2013 udsendte Miljøministeriet en presmeddelelse, hvoraf det frem-

går, at den "enestående og forskellige natur vi har på Amager" skal forenes til "en af verdens største storby-parker". Eksplicit nævnes, at "Naturpark Amager vil omfatte Kalvebod og Amager Fælled, Kongelunden og kysten fra Kongelunden til Dragør". Dette er jo nærmest en opremsning af landets sidste 7 lokaliteter med Brændeskærm, og selv om det nok er naivt, håber vi, at arten vil få behørig opmærksomhed i det kommende projekt.

Tak

Vi takker Ole B. Lyshede og Finn Skovgaard for kritisk gennemlæsning samt kommentarer til manuskriptet og Henrik Erenlund Pedersen for tilladelse og

hjælp ved arkivstudier på Statens Naturhistoriske Museum.

Vi ønsker at rette en særlig tak til de mange personer i stat og kommuner mv., der har vist interesse for vores idéer og givet os uvurderlig hjælp.

Københavns Kommune: Ayla Nurkan Grefott.

Dragør og Tårnby Kommuner: Hans Ole Andersen, Jørgen Jensen og Kim Schwartz.

Naturstyrelsen Hovedstaden: Torben Christiansen og Rune Kjærgaard Lange. Lergravene: Poul Christensen.

Tak til journalist Marianne Fajstrup for at have omtalt vort initiativ i Berlingske (7. juni 2013).

Også tak for udveksling af tanker vedr. pleje med Ove Falkenberg og Ronni Stenvel fra By og Havn, Anders N. Michaelsen fra Biomedica og Joakim Steinsvåg fra Kbh.'s Kommune. For oplysninger om fund og anden hjælp takker vi Jan Larsen, Lars Hansen, Peter Wind, Camilla Brok og Anne Messmann.

Litteratur og andre kilder

Aflandshage - Drifts- og plejeplan 2012-2026. Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste 2012.

Berlingske Tidende den 10. september 2002. (Artikel fundet på internettet).

Brøndegaard, V.J. 1987: Plantenavnene ABC. - Rosenkilde og Bagger.

Christiansen, W. 1953: Neue kritische Flora von Schleswig-Holstein - Heinrich Möller Söhne. GMBH Rendsburg.

Frøberg, L. 2010: Apiaceae. I: Jonsell, B. & Karlsson, T. (red.), Flora Nordica

Fig. 9. Folden til venstre skulle have været fri for får i sommeren 2013. Hvidtjørnsstykket, Dragør. 30. juni 2013. Foto NF.

- Hald, A.B. 2011: Naturkvalitetsanalyser i
bynaturen. Faglig rapport fra DMU
nr. 829. Afdeling for Systemanalyse,
Afdeling for Vildtbiologi og Biodiver-
sitet. – Danmarks Miljøundersøgelser,
Århus Universitet.
- Hansen, A. 1966a: Brændeskærm - et of-
fer for storbyens vækst. – Naturens
Verden 161-163.
- Hansen, A. 1966b: Nye floristiske fund
og iagttagelser, mest fra 1965. – Bot.
Tidsskr. 61: 304-308.
- Københavns Kommune 2004: Amager
Fælled og det nordlige naturområde i
Ørestad. Udviklingsplan 2004-2008.
- Københavns Kommune 2010: Amager
Fælled og det nordlige naturområde i
Ørestad. Revideret udviklingsplan
2010-14.
- Lassen, J. 2009: Kunst eller
Brændeskærm? – Indlæg på www.fugleognatur.dk
- Madsen, E.M. & Hilbert, P. 2013: Sund
skov kan sagtens være højproduktiv. –
Weekendavisen (kronik) 2013-02-22.
- Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen
2010: Udkast 2. juni 2010. Plejeplan
for delområde 2, 3 & 4 på Vestamager
2010 – 2014. (Omhandlende Kal-
vebod Fælled)
- Moeslund, S. 1986: Når man nu står i
vejen. – Urt 10, 2: 35.
- Mortensen, H. 1872: Nordostsjælland
Flora – Bot. Tidsskr. 2 rk. Bind 1.

Forfatternes adresser:

NF: Solsikkevej 9, 4600 Køge
HH: Ørningevej 17, 4140 Borup
PEH: Galgebakken Vester 9-2 A, 2620
Albertslund

**Præsentation af Brændeskærm (*Selinum dubium* (Schkuhr) Leute)
(Synonymer: *Cnidium dubium* (Schkuhr) Thell. og *C. venosum* Koch)**

Navnet Brændeskærm er en oversættelse af det tyske Brenndolde. Navnet relaterer til det tidligere slægtsnavn *Cnidium*, der er afledt af udtrykket *cnidae*, som er det latinske navn for de nældeceller, der findes på polydypers tentakler. Vi har flere gange mærket en snurrende følelse i huden efter nærkontakt med indsamlede planter, lidt som efter en let kontakt med brændenælder, men uden synlige tegn på huden. I litteraturen og på internettet har vi ikke fundet denne fornemmelse omtalt, men iflg. Brøndegaard (1987) "brænder" frugterne i munden, når man tygger på dem.

Brændeskærm er en glat to- til flerårig plante med udpræget vegetativ for-
meling ved udløbere.

Stængel. Stift opret 30-90 cm og glat med få grene foroven. Grøn til ofte purpurfarvet.

Blade. 2-3 gange fjersnitdelte med lancetformede afsnit, der har tydelig midtribbe og tilbagebøjet rand. Med lange oftest purpurfarvede bladskeider, der er stængelomfattende i hele skedens længde. Uden karakteristisk lugt ved knusning.

Blomsterstand. Med 1-5(-6) flade til noget hvælvede 4-8 cm brede dobbeltskærme. Storsvøb ofte manglende, dog af og til med op til 10 ulige lange trådformede blade uden hindekant. Småsvøb med 5-12 sylformede blade.

Blomster. Hvide med regelmæssige kroner og sødt duftende. Blomstrer fra august til første halvdel af oktober.

Frugter. Ægformede til ovale og brune med lyse vinger på alle ribber. Umodne frugter ofte purpurfarvede.

Valg af voksested. Brændeskærm vokser kystnært på middeltørre strandenge og strandoverdrev, hvor den ofte ses på og ved tuer.

Udbredelse. Brændeskærm er en kontinental-art med østeuropæisk-vestasiatisk udbredelse og med hovedforekomst i det centrale Rusland mod øst til Baikal-området. Mod vest når arten Østdanmark (Amager) og Elben-området "Elbstromtal-pflanze" (W. Christiansen 1953) og mod nord Öland, Gotland og Baltikum.

Forvekslingsmuligheder: Seline har blade uden tydelig skede og med gulerodsagtig lugt ved knusning.

Kær-Svovlrod har tydeligt hindekantede storsvøbblade.

Bakke-Svovlrod har tydeligt vinkelbøjede bladplader.

Amager Fælled. 24. august 2012. Foto NF.